

Komünizme Adanmış Bir Yaşam: Erebe Şemo

Occo Mahabad

Erebê Şemo, 23 Ekim 1897'de Kars'ın o dönemde Rus egemenliğinde olan Susuz köyünde doğdu.

Demiryolu işçiliği yaptığı sırada 1916 senesinde Erzurum şehrinde Bolşeviklerle tanıştı.

Komünist ideolojiye inandı.

1918 senesinde Lenin önderliğindeki Rusya Komünist Partisi'ne üye oldu.

Rusya'daki İç Savaş'a katıldı.

Askerler arasında ideolojik politik propaganda yaptığı gerekçesiyle Rus Polisi tarafından gözaltına alındı, tutuklanarak Sarıkamış Cezaevine kondu.

Tutukluluk hali bittikten sonra, Bolşeviklerin Sosyalist Devrimi gerçekleştirme perspektifi doğrultusunda il ve köylerde devrimci propaganda faaliyetlerinde bulundu.

Bu faaliyetleri deşifre olunca gizlice Stavropol şehrine gitmek zorunda kaldı.

Ekim Devriminin yılmaz bir savunucusu ve örgütleyicisi olan Şemo, 1917 ve 1920 seneleri arasında Kızıl Muhafız olarak Kuzey Kafkasya'da Beyazlara karşı savaştı.

1920 tarihinde Moskova Lazaryan Enstitüsü'ne yazıldı ve dört yıl süren eğitimini bitirdikten sonra Ermenistan'a geri döndü.

Ekim Devriminin başarıya ulaşmasıyla birlikte 1920-1921'de Azerbaycan'a bağlı Guba şehrinde Çeka'nın (Karşı Devrim ve Sabotajla Mücadele Olağanüstü Komisyonu) gizli operasyonlar bölümünden sorumlu oldu.

1921-1922 senelerinde Moskova'da bulunan Çeka'da görev yaptı.

1922-1923 senelerinde Transkafkasya Çeka'da görev aldı.

1924-1931 seneleri arasında Ermenistan Komünist Partisi Merkez Komitesi ulusal azınlıklar bölümünde görev yaptı.

Önemli Akademilerden biri olan Devlet Maddi Kültür Tarihi Akademisi'nde Dilbilimci ve Kurdolog Nikolay Yakovleviç Marr'ın danışmanlığında lisans üstü (aspirant) eğitimini bitirdi.

Eğitim-öğretim faaliyetleri için Ermenistan Kültür ve Eğitim Komiserliği tarafından alınan kararlar, Latin harfleri temelli alfabe çalışmalarını hazırlamak için Erebe Şemo ve Asuri İshak Marogulov görevlendirilir.

1928-29 yılında alfabe çalışmaları bu ikili tarafından başarıyla tamamlanır ve bütün Kürt okullarında bu oluşturulan Latin Alfebesiyle eğitim verilir.

Erebê Şemo, bu harfleri kullanarak Kürt Çoban isimli ilk Kürtçe romanı yazmıştır.

1930-1931 senesi boyunca Doğu Emekçileri Komünist Üniversitesi'ne devam etti.

1930 senesinde yayın hayatına başlayan Riya Teze Gazetesi'nin kuruluşunda yer aldı.

1 Ocak 1931 senesinde dört yıllık eğitim veren Erivan Transkafkasya Kürt Öğretmen Okulu'nun açılmasıyla birlikte okulun ilk müdürü olarak görev yaptı.

1931-1932 yılları arasında okuduğu Leningrad Tarih Felsefe Dilbilim ve Edebiyat Enstitüsü'nde Kürdoloji bölümünde doçent oldu.

1934 senesinde Erivan'da gerçekleştirilen Kürdoloji konferansına katıldı.

1934 senesinde Sovyet Yazarlar Birliği'ne üye oldu.

Stalin'in Beyaz Temizlik Operasyonları nedeniyle bir çok yazar tutuklanır. Bu yazarlardan biride Erebe Şemo'dur.

Ermenistan Komünist Partisi Merkez Komitesi Sekreteri Aşot Hovhannisyan'ın 1937 senesinde tutuklanmasıyla birlikte Hovhannisyan'ın arşivinde yer alan bir mektup nedeniyle Şemo, karşı-devrimci olmakla suçlandı.

Bu nedenle Ocak 1937 senesinde Leningrad'da tutuklandı ve Sibirya'ya sürgün edildi.

İlk evliliğini bir Almanla yapan Şemo, burada Rus olan ikinci eşi Mariya Vasilevna ile evlendi.

Asê ve Zinë adlı iki kız çocuğu oldu.

Yaşamının yirmi yılını sürgünde, büyük bir eziyet ve yoksulluk içinde geçirdi.

1956 senesinde 19 yıl sonra Ermenistan SSC'ye geri dönmesine izin verildi.

1959 senesinde yönetmenliğini C. Jamharyan'ın üstlendiği, Ermenistan Kürtleri filminin senaryosunu yazdı.

Riya Teze gazetesi, Doğunun Şafağı (Gürcistan) Sovyet Kürdistanı (Azerbaycan) ve Bakinskiy Raboçiy (Azerbaycan) gibi gazetelerde yazı ve makaleleri yayınlandı.

Şemo, birkaç defa Erivan şehir Sovyeti milletvekilğine seçildi.

1967 senesinde Moskova'da Kürt halk hikâyelerinden oluşan bir koleksiyon yayınladı.

Şemo, 21 Mayıs 1978 senesinde Erivan'da yaşamını yitirdi.

Erivan'da bulunan Panteon mezarlığında toprağa verildi.

Yaşadığı Abovyan Sokağı üzerindeki evinin duvarına asılı Rusça mermer makberde şöyle yazılmıştır: "Bu evde 1963'ten 1978'e kadar Kürt yazar, kamu çalışanı Arab Şamoeviç Şamilov yaşadı".

1997 senesinde Ermenistan Yazarlar Birliği tarafından adına ödül töreni düzenlendi.

Eserleri:

Roman:

- Şivanê Kurmanca (Kürt Çoban) - İlk Kürtçe roman - 1935 Erivan (Kürtçe), 1931 Moskova (Rusça)
- Berbang (Şafak) - (1958)
- Dimdim (Kela Dimdim - Dimdim Kalesi) - (1966)
- Jiyana Bextewar (Mutlu Hayat) - (1959)
- Hopu - (1969)

Hikâye:

- Hikayetên Gelê Kurd (Kürt Halk Hikâyeleri) - (1967)
- Kurdên Elegezê (Alagöz Kürtleri) - (1936)

Tiyatro Oyunu:

- Koçekê Derewîn (1930)

Makale:

- Pırşa Derheqa Feodalizme Nava Kurda da (Kürtler Arasındaki Feodal İlişkiler Üzerine) - (1936)
- Terîqa Rêvolûsîya Oktyabrê (Ekim Devrimi Tarihi) - (1930)
- Çirûskên Şoreşa Oktobirê (Ekim Devrimi'nin Kıvılcımları) - (1972)
- Kolxoz û Kara Wê Ji Gundîyan re (Kolhoz ve köylülere faydaları) - (1930)
- Şerê Tarîlka - (1972)

Senaryo:

- Kurdên Ermenistanê (Ermenistan Kürtleri) - (1959)

Biyografi:

- Emrê Lenîn (Lenin'in Yaşamı) - (1930)

Diğer Eserleri:

- Kürt Dilinin İzafiyeti, 1933 (Kanat Kurdoev ve İ. Tsukerman ile)
- Kurdên Qefqasya (Kafkasya Kürtleri) - (1930)
- Ekim Devrimi'nden önce Kürtlerin sosyal durumu (1934)
- Berevok - (1976)
- Gotinên Pêşiyên Kurdan (Kürt Atasözleri)

-Derweşen Kurd (Kürt Dervişleri) - (1930)
-Alav (Yayımlanmayan kitabı)
-1929 yılında ise Sovyetler Birliği'nde İshak Marogulov ile Kürtçe'nin ilk latin alfabesini hazırladılar.

Ödülleri:

-Kızıl Bayrak Nişanı
-Halk Kardeşliği Nişanı (1977)
-"Vladimir İlyiç Lenin'in 100. doğum yıldönümü anısına" Madalyası
-"SSCB Silahlı Kuvvetlerinin 50. yılı" Madalyası
-Ermenistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti Emektar Kültür İşçisi (1967)

Kaynaklar:

-Joanna Bocheńska (2018). Rediscovering Kurdistan's Cultures and Identities: The Call of the Cricket.

-Kovara Azadi, "Mırina Ereş Şemo", s.20-22, Cotmeh 1978 (Özgürlük Dergisi, "Ereş Şemo'nun Vefatı")

-Ereş Şemo'nun Romanlarında Kürt Folkloru, Ebubekir Gören - Mardin Artuklu Üniversitesi, 2013.

-Kovara Çıra, hejmar 6, havin 1996, r.14 "Çend Rûpel ji jiyana Ereş Şamilov / Wezîrê Eşo" - Çıra Dergisi, sayı 6, yaz 1996, s.14 "Ereş Şamilov'un hayatından birkaç yaprak / Wezîrê Eşo" s.14.

-Deng, Aylık siyasal ve kültürel dergi, Sayı 11, Mart-Nisan 1991 / Perestroyka ve Kürtler - Dr. Kemal Mazhar.

- Fr. Thomas Bois, O.P. - Les Kurdes, p.38 / Coup D'œıl Sur La Liiterature Kurde p.31.

Email: occomahabad@gmail.com

Web sitesi: <https://www.occomahabad.com.tr/>